

Nr 228.

Av herr **Röing**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 2 angående fastställande av postverkets stat för driftkostnader år 1915.*

År 1909 fastställde Riksdagen, för tillämpning från och med den 1 januari 1910, nytt avlöningsreglemente för posttjänstemännen, i vilket reglemente Riksdagen fann skäligt att år 1913 medgiva vissa förändringar till förmån för en del tjänstemän, som ansågos ej hava blivit vederbörligen tillgodosedda genom 1909 års löneroglering.

Emellertid kvarstå ännu vid reglementet några brister, för vilka jag ansett mig böra här påkalla Riksdagens uppmärksamhet. Det gäller dels de manliga postexpeditörerna och dels samtliga kvinnliga tjänstemän, d. v. s. de svagast avlönade av den tjänstemannagrupp, som 1909 års löneroglering avsåg.

Manliga postexpeditörer.

För manlig postexpeditör är begynnelseavlöningen bestämd till 1,800 kronor och stiger genom 4 avlöningsförhöjningar å 200 kronor vardera samt 3 förhöjningar å 300 kronor vardera, vilka avlöningsförhöjningar erhållas efter 2 resp. 3 kalenderårs väl vitsordad tjänstgöring, till en slutavlöning av 3,800 kronor, som sålunda erhålles efter en ordinarie tjänstetid av 20 kalenderår.

På grund av till avlöningsreglementet år 1913 beslutade särskilda övergångsbestämmelser skall emellertid begynnelseavlöningen utgöra

2,200 kronor för den, som antagits till e. o. postexpeditör före utgången av år 1909 och

2,000 kronor för den, som antagits till e. o. postexpeditör något av åren 1910, 1911 eller 1912.

Då anställning som ordinarie postexpeditör vinnes efter en extra ordinarie-tid av mellan 5 och 6 år, torde sålunda begynnelseavlöningen 2,000 kronor icke komma att tillämpas förr än under loppet av år 1915 och begynnelseavlöningen 1,800 kronor först under loppet av år 1918.

Den senast före år 1909 verkställda regleringen av postexpeditörernas avlöningar ägde rum år 1902 och tillämpades från och med år 1903. Enligt 1902 års avlöningsreglemente åtnjöt en manlig postexpeditör de första fem åren 2,200 kronor, under de därpå följande fem åren 2,900 kronor och därefter 3,300 kronor per år. Anställning som ordinarie postexpeditör vanns då vid en levnadsålder av ungefär 27 år efter en extra-ordinarie-tid, som vid utgången av 1907 uppgick till fem år och åtta månader och vid utgången av år 1908 till fem år och en månad. Villkoret för att antagas till extra ordinarie postexpeditör var att hava avlagt mogenhetsexamen, eller att hava genomgått övre sjätte klassen och dessutom hava betyg, motsvarande fordringarna i studentexamen i några angivna ämnen, samt att, i vilketdera fallet som helst, hava genomgått en postelevkurs på omkring 9 månader. Från 1910 års ingång äro motsvarande fordringar: att hava avlagt realskolexamen (studenter antagas givetvis fortfarande och i ungefär enahanda utsträckning som under åren närmast före 1910) samt att hava genomgått en postelevkurs av omkring 1 år och 9 månader.

Då 1907 års postkommission föreslog och 1909 års Riksdag fastställde begynnelseavlöningen för manlig postexpeditör till 1,800 kronor, utgick man från det antagandet, att införande av realskolexamen som kompetens för antagande till postelev skulle sänka levnadsåldern vid antagande till ordinarie postexpeditör till 23—24 år.

Levnadsåldern för de manliga postexpeditörerna vid deras antagande till ordinarie postexpeditörer har emellertid icke nedgått i den grad, som vid avlöningarnas bestämmande togs i beräkning, utan hållit sig ungefär vid det föregående, för att vid nu senast skedda massutnämning av postexpeditörer (i december 1913) sjunka till ungefär 25 år och 5 månader, d. v. s. omkring 2 år högre än som förutsattes år 1909.

Här nedan göres en jämförande sammanställning beträffande avlöningsbeloppen till en manlig postexpeditör under de första 21 åren av hans ordinarie-tid enligt här ovan berörda fyra alternativ, nämligen:

- a) 1902 års avlöningsreglemente,
- b) nuvarande avlöningsskala med den i själva avlöningsreglementet bestämda begynnelseavlöningen, 1,800 kronor,
- c) nuvarande avlöningsskala med den begynnelseavlöning, 2,000 kronor, som tillkommer den, vilken antagits till e. o. postexpeditör något av åren 1910, 1911 eller 1912 samt

d) nuvarande avlöningskala med den begynnelseavlönning, 2,200 kronor, som tillkommer den, vilken antagits till e. o. postexpeditör före utgången av år 1909.

År efter befordran till ordinarie postexpeditör	1902 års stat	Nuvarande avlöningskala med begynnelseavlönning av 1,800 kronor		Nuvarande avlöningskala med begynnelseavlönning av 2,000 kronor		Nuvarande avlöningskala med begynnelseavlönning av 2,200 kronor	
		Årsavlönning	Ökning (+) Minskning (-) vid jämförelse med 1902 års stat	Avlöningsbelopp	Ökning eller minskning vid jämförelse med 1902 års stat	Avlöningsbelopp	Ökning eller minskning vid jämförelse med 1902 års stat
1	2,200	1,800	— 400	2,000	— 200	2,200	—
2	2,200	1,800	— 400	2,000	— 200	2,200	—
3	2,200	2,000	— 200	2,200	± 0	2,400	+ 200
4	2,200	2,000	— 200	2,200	± 0	2,400	+ 200
5	2,200	2,200	± 0	2,400	+ 200	2,600	+ 400
6	2,900	2,200	— 700	2,400	— 500	2,600	— 300
7	2,900	2,400	— 500	2,600	— 300	2,600	— 300
8	2,900	2,400	— 500	2,600	— 300	2,900	—
9	2,900	2,600	— 300	2,600	— 300	2,900	—
10	2,900	2,600	— 300	2,900	± 0	2,900	—
11	3,300	2,600	— 700	2,900	— 400	3,200	— 100
12	3,300	2,900	— 400	2,900	— 400	3,200	— 100
13	3,300	2,900	— 400	3,200	— 100	3,200	— 100
14	3,300	2,900	— 400	3,200	— 100	3,500	+ 200
15	3,300	3,200	— 100	3,200	— 100	3,500	+ 200
16	3,300	3,200	— 100	3,500	+ 200	3,500	+ 200
17	3,300	3,200	— 100	3,500	+ 200	3,800	+ 500
18	3,300	3,500	+ 200	3,500	+ 200	3,800	+ 500
19	3,300	3,500	+ 200	3,800	+ 500	3,800	+ 500
20	3,300	3,500	+ 200	3,800	+ 500	3,800	+ 500
21	3,300	3,800	+ 500	3,800	+ 500	3,800	+ 500

Uppmärksamheten måste här särskilt fästas vid, huru otillfredsställande avlönningarna enligt nuvarande avlöningskala äro, även vid en begynnelseavlönning av 2,000 kronor, för manlig postexpeditör under 6—15 året, eller i åldern mellan 30—40 år. Detta synes mig särdeles betänkligt. Det är nämligen just under dessa år, som för mannen behovet av förbättrade inkomster i och för bildande av egen familj gör sig alldeles särskilt

gällande. Att det med hänsyn till det allmänna statsintresset är synnerligen önskvärt, att en normal familjebildning icke hämmas, är utan vidare klart. Och det torde ock vara otvivelaktigt, att det med hänsyn till själva posttjänsten är behöfligt, att den stora kärnan av den tjänstemannakår, om vilken det här rör sig, under de år, då önskan att bilda egen familj gör sig starkast gällande, också är så väl avlönad, att ekonomisk möjlighet att ingå äktenskap är för handen för var och en. Ett motsatt förhållande kan svårligen undgå att småningom påtrycka tjänstemannen ett missmod, som nedsätter hans intresse för det allmännyttiga arbete, han har att utföra.

Under levnadsåldern 30—40 år uppgår således avlöningen för en manlig postexpeditör enligt nuvarande löneskala samt vid en begynnelseavlöning av 2,000 kronor till mellan 2,400 och 3,200 kronor. Meningarna lära väl näppeligen kunna vara delade därom, att det är nästan omöjligt för en person även i den blygsamma samhällsställning, som en postexpeditör får anses intaga, att på en sådan inkomst bilda och underhålla en växande familj.

Om man antager, att en gift postexpeditör vid 40 års ålder har att sörja för ett hushåll om 5 personer, nämligen man, hustru, två barn och en tjänarinna, torde detta få anses tämligen ordinärt. De viktigaste utgiftsposterna för en sådan familjförsörjare kunna — ytterst måttligt tilltagna — angivas sålunda:

hyra	kr.	600
mat	»	1,500
skatter	»	250
tjänare	»	240
bränsle och lyse	»	200
tvätt och renhållning	»	60
kläder	»	250
läkare och medicin	»	75
pensionsavgifter	»	200
försäkringsavgifter	»	150
		<hr/>
	kr.	3,525

Som synes rymmas under dessa rubriker ingalunda alla inom en familj nödvändiga utgifter, och ändå är avlöningen överskriden.

Det är under sådana förhållanden icke underligt, att posttjänstemännen själva, såsom framgår av den nådiga propositionen nr 2 angående

postverkets driftkostnader för år 1915, hos kungl. generalpoststyrelsen gjort framställning i detta hänseende.

Såsom den ovanstående jämförelsen utvisar, bliva olägenheterna vid den nuvarande avlöningskalan för manliga postexpeditörer i åldern mellan 30—40 år icke utjämnade genom en begynnelseavlöning av 2,200 kronor. Avlöningen bliver under vart och ett av sjätte och sjunde ordinarie-åren 300 kronor mindre än enligt 1902 års stat samt under vart och ett av elfte, tolfte och trettonde ordinarie-åren 100 kronor mindre än enligt 1902 års stat, och överstiger för en postexpeditör om 38 levnadsår icke 3,200 kronor, samt för en postexpeditör om 40 levnadsår icke 3,500 kronor. Behöfelig förbättring kan, utan ändring av de nuvarande lönesatserna, ernås, om tiden för intjänande av två avlöningsförhöjningar avkortas med ett år i vardera fallet. Sådan avkortning synes lämpligast böra ifrågakomma för de två lägsta av de förhöjningar, för vilkas intjänande nu erfordras 3 år, d. v. s. höjningarna till 2,900 kronor och 3,200 kronor.

Skäliga avlöningsförhållanden för de manliga postexpeditörerna skulle sålunda ernås, om *dels* begynnelseavlöningen höjdes till 2,200 kronor och *dels* i vart och ett av avlöningsbeloppen 2,600 kronor och 2,900 kronor finge tillbringas allenast två i stället för, såsom nu, tre år. Avlöningsförhöjningarnas antal bleve sålunda 6, 4 efter 2 år vardera samt 2 efter 3 år vardera, och slutavlöningen komme att uppnås efter 14 i stället för efter 20 år.

Kvinnliga tjänstemän.

Samtliga avlöningsförhöjningar för de kvinnliga tjänstemännen, med undantag av de kvinnliga postmästarnas av klass 3 sista avlöningsförhöjning uppgå till 200 kronor vardera, och för deras ernående erfordras tre års väl vitsordad tjänstgöring.

Beträffande de manliga tjänstemännen är emellertid förhållandet det, att för intjänande av ålderstillägg om 200 kronor erfordras allenast två år.

De kvinnliga tjänstemännens såväl begynnelse- som slutavlöningar äro betydligt lägre än avlöningarna för de manliga tjänstemännen av samma grad. Då emellertid de kvinnliga tjänstemännen i stort sett utföra alldeles samma göromål som de manliga, synes det vid sådant förhållande rättvist, att de åtminstone erhålla sina avlöningsförhöjningar efter samma grunder.

Där de kvinnliga tjänstemännens avlöningsförhöjningar satts till ett så lågt belopp som 200 kronor, verka tidsintervallerna för avlöningsför-

höjningarna som ett än ytterligare nedpressande av dessa tjänstemäns redan förut knappt tillmätta avlöningsförmåner.

De kvinnliga tjänstemännen torde dessutom med fullt fog kunna göra anspråk på, att beräkningsgrunden för deras avlöningsförhöjningar icke är sämre än den, som de lägst avlönade manliga postexpeditörerna äro berättigade till.

För kvinnlig posttjänsteman synes sålunda avlöningsförhöjning om 200 kronor böra erhållas efter 2 år i stället för 3 år.

Beträffande själva avlöningsbeloppen för de kvinnliga posttjänstemännen må framhållas.

Redan 1907 års postkommission erkände, att den kvinnliga personalens behov av avlöningsförbättring icke blivit tillräckligt tillgodosett i dess förslag, men motiverade sitt förslag till lönestat med att göra en hänvisning till avlöningsförhållandena för de kvinnliga befattningshavarna vid statens järnvägar och kungl. telegrafverket. En sådan jämförelse mellan de kvinnliga tjänstemännen i dessa trenne verk torde emellertid vara missvisande, ity att arten av det arbete och den pekuniära risk, som påvila en kvinnlig posttjänsteman och en kvinnlig telegraf- eller järnvägstjänsteman, äro mycket olika.

De olikheter, som redan från allra första början skilja en kvinnlig tjänsteman vid posten från en befattningshavare i statens järnvägar och kungl. telegrafverket äro avsevärda.

För att vinna inträde i något av dessa trenne verk fordras samma skolbetyg eller examina, men därefter skiljas vägarna genast.

Aspiranterna till tjänst vid statens järnvägar hava icke att genomgå någon fackskola med åtföljande avgångsexamen, och telegrafverket åtnöjer sig med en telegrafkurs på 3 månader, då en postaspirant, manlig såväl som kvinnlig, har att genomgå en 18 månaders postelevkurs med avgångsexamen.

Det mångskiftande och därför mera krävande arbete en posttjänsteman har att utföra — manlig såväl som kvinnlig i lika omfattning — torde genom därmed förenade stora ansvar och pekuniär risk ställa de kvinnliga befattningshavarna i statens järnvägar och telegrafverket långt i bakgrunden.

Inom *järnvägen* tillhör nämligen nästan uteslutande tabelluträkningar och kontrolleringsarbeten de kvinnliga tjänstemännens arbetsområde. Inom *telegraf* består de kvinnliga tjänstemännens mesta arbete av telegrafering, telefonförmedling och vanliga kassagöromål.

Postverket, vars arbetsområde ständigt vidgas, omsluter för närvarande en del så vitt skilda arbetsgrenar som t. ex. det egentliga postarbetet,

förmedling av tidningsabonnemang, postanvisnings-, postförskotts-, inkas- serings-, paketrörelse, vartill kommer postsparbanks-, riksförsäkrings- och pensionsförsäkringsrörelserna.

Då de kvinnliga såväl som de manliga posttjänstemännen måste kunna behärska dessa verkets alla arbetsgrenar och dessutom ständigt slitas mellan allmänhetens fordringar på snabb expedition och ansvaret för värdepöster och anförtrodda medel är det tydligt, att de kvinnliga tjänstemännens arbete inom järnvägen och telegrafan å ena och postverket å andra sidan icke kan jämföras.

Även vad beträffar arbetstiden förefinnes skillnad i det, att densamma inom postverket är bestämd till *minst* 7 timmar dagligen mot att i telegrafan fastställts endast 6 timmars tjänstgöring. Särskild ersättning utgår dessutom för allt extra arbete inom såväl telegrafan som järnvägsstyrelsen, då däremot posttjänstemännen icke ens äga denna förmån.

Genom kommissionens jämförelse mellan de kvinnliga posttjänstemännens och telegrafans och järnvägens kvinnliga personal ha de kvinnliga posttjänstemännen kommit i en särdeles ogynnsam ställning och för att ytterligare belysa detta må åberopas några siffror hämtade ur Sveriges officiella statistik för 1911 för telegrafverket och postverket, därvid anmärkningsvis påpekas, att såsom motsats till nedannämnda 5 postkontor, vilka innehavas av kvinnliga postmästare och tillhöra verkets *lägsta postkontorsklass*, hava uppställts telegrafstationer av *högsta klass för kvinnliga kommissarier*, samt att för *telegrafan* upptagits *samtliga inlutna medel* mot att för *postkontoret* upptagits *allenast inlutna postanvisningsmedel vid kontoret självt*, utan inblandning av alla de övriga andra medel, för vilka kvinnliga posttjänstemän tillika bära ansvar.

Kvinnlig postmästare i	Inlutna postanvisningsmedel pr år i kronor	Kvinnlig telegrafkommissarie av 5:e klass i	Inlutna telegraf- och telefonmedel per år i jämna kronor
Båstad	176,551: —	Bollnäs.....	62,675: —
Göteborg 6	292,170: —	Klippan	50,217: —
Ljusne	528,566: —	Kramfors	55,025: —
Skurup.....	239,620: —	Krylbo.....	50,387: —
Torshälla	124,896: —	Ängelholm	57,012: —

Såsom motsättning till de kvinnliga förste postexpeditörerna och postexpeditörerna, som tjänstgöra vid här nedan angivna postkontor såsom

postanvisningskassörer, hava upptagits de kassor, som handhavas av kvinnliga telegrafister i regel vid samma orters telegrafstationer, och hava dessa orter plockats ur mängden, utan föregående undersökning, huruvida icke ännu större olikheter kunna påvisas.

Postanvisningskassa där kvinnlig tjänsteman tjänstgör	Influtna postanvisningsmedel pr år i kronor	Telegrafstation i	Influtna telegraf- och telefonmedel pr år i kronor
Arboga.....	436,360: —	Arboga	41,455: —
Göteborg 1 avg.	4,974,476: —	Göteborgs samtliga stationer	446,049: —
Hjo.....	192,906: —	Hjo.....	18,114: —
Karlskrona	3,173,963: —	Karlskrona	164,571: —
Linköping.....	3,595,967: —	Linköping.....	182,306: —
Norrköping.....	3,559,661: —	Norrköping.....	376,337: —
Piteå.....	449,739: —	Piteå.....	44,327: —
Stockholm 1 avg.	12,417,397: —	Stockholms samtliga stationer	807,834: —
Sundsvall	3,182,548: —	Sundsvall	385,456: —
Uppsala	4,315,560: —	Uppsala	206,575: —
Västerås.....	2,596,306: —	Västerås.....	142,783: —
Örebro.....	3,895,947: —	Örebro.....	304,772: —

Av ovanstående tabell framgår en talande skillnad i de belopp, som handhavas av telegrafistkassörer och kvinnliga postexpeditörer eller 1:e postexpeditörer i postanvisningskassor, men är jämförelsen i så måtto ofullständig, att den endast belyser *denna enda gren av postverkets arbetsområde* och icke upptager alla de kassor, som i synnerhet vid de mindre postkontoren handhavas av samma personal, i vilket fall skillnaden skulle blivit ännu mera framträdande.

Å den före år 1910 gällande avlöningsstaten uppgingo de kvinnliga postexpeditörers avlöning, vilka erhållit 2:a lönegraden, till ett belopp av 2,800 kronor såsom slutlön. Denna 2:a lönegrad motsvarar närmast den å nya lönestaten inrättade kvinnliga 1:e postexpeditörstjänsten, som dock i avlöningshänseende lottats betydligt sämre, enär dess slutlön fixerats till 2,500 kronor. Då därtill kommer att endast 27 kvinnliga 1:e postexpeditörstjänster för närvarande finnas upptagna i staten, och befordran till postmästartjänster så sparsamt förekommer, att för närvarande endast

5 kvinnliga postmästare finnas i verket, kunna endast en ytterst liten procent av de c:a 250 kvinnliga tjänstemännen vinna befordran och uppnå bättre avlöningsförhållanden. Det stora flertalet stannar vid en slutavlöning av 2,100 kronor.

Denna slutavlöning för de kvinnliga postexpeditörerna säger kommissionen vara »väl knappt tillmätt», och har velat bättre på den med att tillerkänna de kvinnliga postexpeditörer, som tjänstgöra å ort, där icke dyrortstillägg utgår, ett avlöningstillägg å 100 kronor till slutavlöningen. Detta avlöningstillägg, som icke inverkar på pensionen, bringar i den kvinnliga postexpeditörskårens avlöningsförhållanden en ojämnhet, som icke kan anses rättvis. Det måste nämligen erkännas, att de kvinnliga postexpeditörer, som tjänstgöra å dyrorterna, genom detta sina kamraters avlöningstillägg bliva förhållandevis sämre tillgodosedda, och att det redan förut låga dyrortstillägget bliver reducerat till endast 125 resp. 50 kronor.

På dessa skäl torde inrättandet av en 4:e avlöningsförhöjning å 300 kronor för kvinnliga förste postexpeditörer och kvinnliga postexpeditörer att utgå efter en 3-årsperiod vara rättvist. Samtidigt skulle då det nu utgående avlöningstillägget för kvinnlig postexpeditör, tjänstgörande å icke dyrort, indragas.

Kostnaderna för nu ifrågasatta förändringar torde uppgå till:
 begynnelseavlöningens för manlig postexpeditör höjande till

2,200 kronor samt avlöningsskalans ändring i övrigt..... kr. 100,000
 avlöningsskalans ändring för de kvinnliga tjänstemännen..... » 60,000

eller tillhopa kr. 160,000

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag härmed hemställa, att Riksdagen måtte besluta

att, för följande posttjänstemän fastställas nedanstående förändrade avlöningsskalor, nämligen:

Tjänstemän av högre grad	Kronor	År	Kronor	År	Kronor	År	Kronor	År	Kronor	År	Kronor	År
— — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Postexpeditör, manlig	2,200	2	2,400	2	2,600	2	2,900	2	3,200	3	—	—
	3,500	3	3,800	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Postmästare av klass 3, kvinnlig	—	—	—	—	—	—	2,900	2	3,100	3	3,400	—
Postmästare av klass 4, kvinnlig	—	—	—	—	—	—	2,700	2	2,900	2	3,100	—
Förste postexpeditör, kvinnlig	—	—	1,900	2	2,100	2	2,300	2	2,500	3	2,800	—
Postexpeditör, kvinnlig	—	—	1,500	2	1,700	2	1,900	2	2,100	3	2,400	—

att samtliga förändringar må för tiden från och med den dag, för tillämpning från och med vilken de antagas, verka som om de varit gällande från och med ingången av 1910;

att anvisa utöver det av Kungl. Maj:t begärda anslaget till postverkets stat för driftkostnader år 1915, det belopp, som erfordras på grund av dessa förändringar.

Stockholm den 26 januari 1914.

Erik Röing.

Nr 229.

Av herr **Olsson** i Berg, *om avslag på Kungl. Maj:ts förslag i statsverkspropositionen om förhöjt anslag till tilläggspris för tjurar, tillhörande tjurförening m. m.*

(Återtagen.)
